

A transzatlanti kapcsolatok kilátásai és kihívásai Trump és Corona után

*Tim Büthe**

In:

*A transzatlanti kapcsolatok új perspektívái:
Multidiszciplináris megközelítések,*
szerkesztette Jürgen Gebhardt és Stefan Fröhlich
Heidelberg: Winter, 2021: 135-159.**

(c) Tim Büthe, 2021

Összefoglaló: A tanulmány a transzatlanti kapcsolatok előtt álló kihívások vizsgálatával kezdődik. Számos kulcsfontosságú kihívás közvetlenül a Trump-kormányzat kül- és belpolitikai közpolitikájának gyakran radikális változásaihoz, valamint az Egyesült Államok által kiépített nemzetközi intézmények és szövetségek szándékosan romboló megközelítéséhez köthető. Néhány kulcsfontosságú kihívás azonban szélesebb körű elmozdulásokat és régóta húzódo problémákat is tükröz, amelyeket a COVID-19 világjárvány súlyosabbá vagy legalábbis láthatóbbá tett, és amelyek valószínűleg nem tűnnek el a kormányváltással. A dokumentum ezután arra összpontosít, hogy a fennálló kihívások fényében meghatározza, mit tehetnek - és mit kellene - az amerikaiak és mit kellene tenniük az európaiak a transzatlanti biztonsági együttműködés, valamint a transzatlanti gazdasági kapcsolatok helyreállítása és megerősítése érdekében. A politikai vezetők közötti de facto együttműködés és a bizalom helyreállítása, valamint a kormányokon átívelő együttműködés döntő fontosságú lesz az alaphang megadásához. De ahogy a dokumentum kiemeli, a kereskedelmi kapcsolatok, a tudományos együttműködés, a nem kormányzati politikai agytrösztök közös kezdeményezései (amelyek transzatlanti szinten dolgoznak például az új technológiák etikus és átlátható irányítására vonatkozó közös normák kialakításán) és a magánbarátságok is nagyban hozzájárulhatnak a transzatlanti partnerség "alulról felfelé" történő helyreállításához. A tanulmány egy közös transznacionális (többnyelvű) médiacsatornára vonatkozó javaslattal zárul, amely a világ liberális demokráciái által közösen támogatott, de a világ számára elérhetővé tett, az igazságos információszolgáltatásra összpontosít.

* Tim Büthe a müncheni Műszaki Egyetem (TUM) politikatudományi és közpolitikai *karának*, a TUM School of Governance és a TUM School of Management professzora. A TUM nemzetközi kapcsolatok tanszékének vezetője, a Duke Egyetem Kenan Etikai Intézetének vezető munkatársa, a Johns-Hopkins Egyetem School of Advanced International Studies (SAIS) amerikai Kortárs Német Tanulmányok Intézetének (AICGS) nem rezidens munkatársa, valamint a Bajor Amerikai Akadémia tagja.

** Ezt a fejezetet eredetileg 2020 nyarán írtuk, majd november elején átdolgoztuk, amikor a 2020-as

választások eredményei kezdtek nyilvánvalóvá válni. Néhány utolsó javítás a fejezet 2021. május-júniusi esetleges megjelenése alkalmából történt.

A transzatlanti kapcsolatok kilátásai és kihívásai Trump és Corona után

Tim Büthe¹

Donald Trump amerikai elnökké választása elsősorban belpolitikai kérdés volt. Trump mindenekelőtt azért nyerte meg a 2016-os választásokat, mert hangot adott a fejleményekkel kapcsolatos - részben valós, részben elképzelt - sérelmek sokaságának, amelyek sokaknak

Az amerikai polgárok nyugtalanítónak, sőt fenyegetőnek érezték, de kevés amerikai politikus foglalkozott vele. Ezek között kulcsfontosságúak voltak a faji kapcsolatokban bekövetkezett változások, a de-iparosodás, a gazdasági egyenlőtlenségek súlyosbodása, a társadalmi státusz tényleges vagy félelmetes elvesztése és a politikai marginalizálódás.

Bár ezek a fejlemények többnyire hazaiak voltak,² a sérelmek egy része az amerikai külpolitikához, különösen az amerikai kereskedelempolitikához kötődött (és nem csak azért, mert a külföldiek kényelmes bűnbakot jelentenek). Trump minden korábbi amerikai elnöknél (vagy akár bármelyik nagyobb párt elnökjelöltjénél) élesebb színben tüntette fel ezeket a sérelmeket. Nemcsak a kampánya során, hanem egész elnöksége alatt Trump azt állította, hogy az amerikai fogyasztókat és adófizetőket (valamint az amerikai kormányt) már régóta "lehúzták" az úgynevezett "partnereik". Az Egyesült Államok követelhetné, kellene, és egy Trump elnök alatt követelné - vagy egyszerűen csak használná az amerikai hatalmat a globális béke és jólét előnyeiből való nagyobb részesedés kivívására. Függetlenül attól, hogy a tehermegosztással vagy a világgazdasági nyereségek elosztásával kapcsolatos amerikai aggodalmak jogosak voltak-e, a Trump-kormányzat gyakran igen szokatlan módon igyekezett ezeket európai partnereivel ~~szintén~~ kezelni. Trump határozottan nem konzervatív útjai kevés érzékelhető előnyt hoztak az Egyesült Államok számára, de mélyen károsították a transzatlanti kapcsolatokat.

Elnökjelöltként és elnökként Trump megkérdőjelezte az Egyesült Államok európai biztonság iránti elkötelezettségét, amely a második világháború utáni transzatlanti kapcsolatok alapköve volt. Ez a "biztonsági közösség" soha nem kötelező jogi kötelezettségeken alapult, hanem a rendszeresen megerősített ígéretbe vetett bizalmon és a viselkedési normák fenntartó állványzatának megbízhatóságán. Mivel Trump kigúnyolta a normákat és megsértette a bizalmat, meggyengítette a transzatlanti közösséget. Távozott hivatalából

¹ Ez az esszé jelentős részben olyan meglátásokra támaszkodik, amelyeket számos, nem nyilvános interjúból és még több informális, gyakran magánjellegű beszélgetésből nyertünk, amelyeket személyesen, telefonon vagy videokonferencia keretében folytattunk az Egyesült Államok kormányának számos minisztériumából és ügynökségéből, valamint Németországból és néhány más európai országból származó jelenlegi és közelmúltbeli köztisztviselőkkel. A vázlatokhoz fűzött megjegyzésekért köszönetet mondok Sarah Büthe-nek, Jasmin Falknak, Gerhard Kramernek és a HfP/TUM School of Governance IR Research Group tagjainak.

²Még akkor is, amikor a sérelmek végső soron szélesebb körű fejlemények, például a technológiai változások függvényei voltak (Krugman és Lawrence 1994; Feenstra 2000; Lawrence 2008; bár vö. Autor *et al.* 2020), a közvetlen aggodalom az volt, hogy ezek a fejlemények hogyan érvényesültek az Egyesült Államokban.

bizonytalanabbá tette a jövőjét, annak ellenére, hogy mind az Egyesült Államok, mind európai szövetségei megnövelték a NATO-ra és a nemzetbiztonságra fordított kiadásait.

A gazdaság területén Trump hasonlóképpen aláásta a bizalmat azzal, hogy véletlenszerűen egyoldalú vámok kivetésével fenyegetőzött. Időnként még azt is sugallni látszott, hogy az amerikai biztonsági garanciákat kedvezőbb kereskedelmi feltételekhez vagy más előnyökhöz kötné az Egyesült Államok számára a gazdaság területén. Még akkor is, ha nem történt semmi, ezek a kényszerítő taktikák bizonytalanságot és kiszámíthatatlanságot hoztak a politikai kockázatoktól egyre inkább mentesnek tűnő kereskedelmi és befektetési kapcsolatokba. Ezek a véletlenszerű külgazdasági politikák egy szélesebb körű támadás részei voltak a nemzetközi intézmények ellen, amelyeket az Egyesült Államok évtizedek alatt épített ki a gazdasági nyitottság fenntartása érdekében - partnereivel közösen, de általában az Egyesült Államok határozott vezetésével. Itt a Trump-kormányzat a retorikai szélsőségeket - amelyek gyakran régóta megcáfolt gazdasági elméleteken alapultak - gyakorlati lépésekkel kombinálta, hogy aláássa például a WTO vitarendezési mechanizmusának működését. Ezek a lépések biztosítják, hogy a transzatlanti kapcsolatok Trump után is veszélyben maradnak, különösen annak fényében, hogy a 2020-as választások nagyon szoros kimenetele választási ösztönzőket ad a republikánusoknak arra, hogy a következő években nacionalista gazdasági nacionalizmust és normabontó populizmust folytassanak.

A Trump-kormányzat közvetett módon is károsította a transzatlanti kapcsolatokat. Fontos, hogy Trump elkötelezett, tapasztalt köztisztviselőket szorított ki a szövetségi közigazgatás gyakorlatilag minden részéből. Néhányan közülük visszatérnek a következő kormányzatban, de sokan közülük nem fognak. Bármilyen kiválóak és elkötelezettek is legyenek a Biden-kormányzat politikai kinevezettjei, nem lesznek képesek pótolni a köztisztviselők között a tudás és a tapasztalat masszív veszteségét. Az állami kapacitásvesztésnek következményei vannak, többek között a transzatlanti kapcsolatokra nézve is. Az EU és különösen az európai nemzeti kormányok tárgyi szakértői az elmúlt évtizedekben gyakran szorosan együttműködtek amerikai kollégáikkal - közös megoldásokat dolgoztak ki, gyakran nyugodtan és konstruktívan, alacsony szinten oldották meg vagy előzték meg a transzatlanti érdekellentéteket. Trump után kevesebb, kevésbé tapasztalt amerikai tisztségviselővel maradnak különböző konkrét pozíciókban – egy olyan amerikai kormányban, amelynek kapacitása és képességei összességében súlyos csapást szenvedtek el.

Ehhez kapcsolódóan és tágabb értelemben Trump aláásta az Egyesült Államok megbízható partnerként való megítélését a világban. Biden megpróbálja helyreállítani az Egyesült Államok hírnevét. Mivel nemrégiben alelnökként, korábban pedig hosszú ideig nemzetközileg ismert és elismert amerikai szenátorként szolgált, erős pozícióba került ehhez. Az Egyesült Államok más nemzetekkel való együttműködése szempontjából azonban, amelyek számára fontos, hogy az Egyesült Államok a következő négy év után is képes legyen kötelezettségeket vállalni, most nehezebb lesz meggyőzni másokat arról, hogy a következő amerikai elnök nem fogja egyszerűen figyelmen kívül hagyni vagy felrúgni a Biden által tett kötelezettségvállalásokat.

A COVID-19 világjárvány mindezt tovább rontotta. Nem kellett volna megtörténnie: Trump kezdeti ösztönös szándéka, hogy ragaszkodjon a járványügyi megfélekezési intézkedések társadalmi-gazdasági következményeinek figyelembevételéhez, tulajdonképpen kedvező fogadtatásra talált.

és dicséretet szerzett neki Európában és másutt is. De a világjárvány súlyosságának határozott tagadása, még akkor is, amikor amerikaiak ezrei, majd tízezrei haltak meg, egyszerűen nevetségesnek tűnt. A Trump egyre tekintélyelvűbbé váló tendenciáival kapcsolatos, már meglévő aggodalmak összefüggésében különösen szembetűnőek voltak azok a képek, amelyek a COVID-19 miatt történő saját kórházi kezelésének idején járták be a világot. Először Trump a kórházban "munka közben" egy vastag, üres papírkötegnak tűnő anyagon. Aztán Trump integetett a rajongó tömegnek a limuzinja hátsó üléséről, amelyben felvonultatták, amikor orvosilag egyértelműen teljesen felelőtlen volt, hogy elhagyta a kórházat. Ezek a képek - amelyeket minden jel szerint kizárólag azzal a céllal hoztak létre, hogy elhárítsák azokat a pletykákat, amelyek szerint az életveszélyes betegség megidő - kísértetiesen emlékeztetnek azokra a megrendezett jelenetekre, amelyeket akkor mutattak be a világnak, amikor szovjet vagy észak-koreai vezetők a halál küszöbén álltak, vagy más módon azt híresztelték, hogy cselekvőképtelenek.

Már hónapokkal korábban, a világjárvány első heteiben felröppentek olyan beszámolók, amelyek szerint a kormányzat küldöttei megpróbálták rávenni az egészségügyi beszállítókat, hogy felrúgják a meglévő szerződéseket, és az Európába vagy Kanadába tartó lélegeztetőgépeket stb. inkább az Egyesült Államokba szállítsák. Ez azt sugallta, hogy az amerikai kormány az önzőségből egyenesen ragadozóvá vált - ez a benyomás megerősödött, amikor a Trump-kormányzat lett az egyetlen nyugati kormány, amely elutasította a vakcinával kapcsolatos kutatások nemzetközi koordinálására irányuló erőfeszítésekben való részvételt. Külföldről nézve, a globális világjárvánnyal szemben azok a társadalmi és politikai normák, amelyek két és fél évszázadon át fenntartották a *demokráciát Amerikában*, a teljes összeomlás szélén látszottak állni,³ miközben Trump Amerikája nemzetközileg úgy mutatkozott meg, mint aki az értelmes együttműködést fenntartó valamennyi formális és informális intézmény szisztematikus lerombolására törekszik.

Ez az írás röviden áttekinti a Trump elnöksége alatti legfontosabb fejleményeket, hogy a transzatlanti kapcsolatok előtt álló kihívások világos megértéséből induljon ki. Ennek célja mindenekelőtt az, hogy felmérje a transzatlanti kapcsolatok helyreállításának és megerősítésének kilátásait, most, hogy a COVID-19 nemcsak tovább károsította azt, hanem Trumpot is egy ciklusra korlátozta. A tanulmány egy sor olyan lépést határoz meg, amelyet a transzatlanti kapcsolatért aggódó amerikaiak és európaiak - külön-külön és közösen - megtehetnek egy erősebb transzatlanti biztonsági közösség újjáépítése, a nagyobb gazdasági együttműködés elérése és a nem kormányzati (magán)kapcsolatok sokaságának előmozdítása érdekében az Atlanti-óceánon túl.

³ A figyelmeztetések Levitsky és Ziblatt *How Democracies Die* és Albright *Fascism: A Warning*, mindkettő 2018-ban jelent meg, 2020 közepére egyre kevésbé tűntek erőltetettnek.

A transzatlanti biztonság együttműködés helyreállítása és megerősítése: NATO és azon túl

A nemzetközi biztonság területén az amerikai politikai vezetők már régóta nagyobb katonai hozzájárulást követeltek az amerikai szövetségesektől. Trump ezt egy másik szintre emelte (egy korai értékelésért lásd Büthe 2017: 292-301) azzal, hogy demagóg módon egyesítette az izolacionizmusra való felhívást (amely az amerikai politikai spektrum egyes részein él és virul, lásd Kupchan 2020) az izmos unilateralizmusra való retorikai, tesztsteronban gazdag felhívással. Konkrétan azt követelte, hogy a legtöbb amerikai csapatot "hozzák haza" - ahol erősebben felfegyverkezve (és valamivel jobban megfizetve) még nagyobb "gyilkológépekké" alakítanák őket. Mint ilyenek, megerősítenék Trump azon képességét, hogy katonai erőt alkalmazzon (fenyegetőzőn) bárhol a világon, ha azt indokoltan tartja a homályosan meghatározott amerikai érdekek érvényesítésére.

Ennek megfelelően Trump lekicsinyelte a szövetségek stratégiai értékébe vetett hitet, különösen, ha azok korlátozhatják az amerikai katonai erő szabadszójú használatát, és ehelyett nagyobb azonnali taktikai hasznot követelt. Azt javasolta, hogy egy NATO-szövetséges nemzetbiztonságát fenyegető veszély esetén az Egyesült Államoknak először a szövetséges múltbeli hozzájárulását kellene (és az ő vezetése alatt ezt meg is tenné) értékelnie. Ennek során nemcsak a szövetségesnek a saját, hanem az amerikai nemzetbiztonsági érdekekhez való hozzájárulását is értékelné, valamint azt, hogy "tartoznak-e" valamivel a NATO-nak vagy az Egyesült Államoknak. Csak ezután döntené arról, hogy teljesíti-e a szövetséges védelmére vonatkozó esetleges szövetségi kötelezettségvállalásokat.

A világ más részein (a legdurvábban Dél-Koreával szemben) Trump azt követelte, hogy a szövetségesek "fizessenek többet" az Egyesült Államoknak az ott állomásozó amerikai csapatokért. Az ilyen javaslatok megtételekor úgy tűnt, nem zavarják azok a felvetések, hogy ez a

Az amerikai hadsereg úgy hangzik, mint egy zsoldos haderő, és nem törődnek a hanyatló birodalmakkal (vagy maffiafőnökökkel és hasonló ragadozókkal) való történelmi párhuzamokkal, amelyek a vazallusoktól fizetnek a "védelemért". Bár Trump visszatáncolt a korai felvetésektől, hogy az Egyesült Államok esetleg újragondolná NATO-tagságát, elnöksége hátralévő részében nem tett kísérletet arra, hogy helyrehozza a károkat, amelyeket az első hetekben okozott a transzatlanti kapcsolat egyik kulcsfontosságú darabján, amely a bizalomra és a közös értékekre épülő, mint a közös érdekekre.

Mit tehetnek az amerikaiak - és az európaiak -

Ha van olyan transzatlanti intézmény, ahol rövid távon számíthatunk arra, hogy amint Trump távozik hivatalából, gyorsan visszatér a Trump előtti normalitáshoz (annak látszatához), az a NATO. A Trump-kormányzat legelső hetei óta több száz Az Egyesült Államok magas rangú katonatisztjei nyilvánosan - és sokan még hangsúlyosabban a magánéletben - hangsúlyozták mély személyes elkötelezettségüket a bizalmi kapcsolatok iránt, amelyek kiépítésébe sokan közülük évtizedeket fektettek a NATO-szövetségeseikkel. Sok hivatásos köztisztviselő és

még számos magas rangú civil vezető is a

A védelmi minisztérium és a nemzetközi biztonságra összpontosító ügynökségek (azaz Trump politikai kinevezettjei) visszhangozták ezt a transzatlanti szövetség iránti elkötelezettséget.

Számos oka van annak, hogy az amerikai katonai vezetők miért akarják megerősíteni az Egyesült Államok NATO iránti elkötelezettségét. Az egyik különösen említésre méltó ok az európai országok védelmi kiadásainak növekedése miatti aggodalmuk, amely az európai országoktól való félelemből történik. Az Egyesült Államok elhagyása. Az amerikai nemzetbiztonsági szakértők évek óta vegyes érzésekkel figyelik európai partnereiknek az európai "stratégiai autonómiára" irányuló törekvéseit (és retorikáját) (pl. Biscop 2013; Howorth 2018; Smith 2018). Egészen 2016-ig a fő gondjuk annak biztosítása volt, hogy minden ilyen törekvés inkább kiegészítse, mintsem megkettőzze a NATO-t. A Trump-kormányzat alatt úgy tűnt, hogy ezeket a fontos stratégiai megfontolásokat félreállítják annak érdekében, hogy az amerikai biztonsági garanciákat nyomásgyakorlásként használják arra, hogy a szövetségeket rávegyék védelmi költségvetésük növelésére, mintha ez öncélú lenne. Egyetlen magas rangú amerikai katonatiszt sem gondolta, akivel az elmúlt négy évben négyszemközt beszéltem, hogy ez jó ötlet. Mindenekelőtt attól tartottak, hogy a szövetségek *önállóan életképes* katonai biztonsági/védelmi képességekbe való befektetése, amelyet az amerikai biztonsági garanciák csökkent megbízhatósága miatt szükségesnek tartanak, a NATO megerősítése helyett a NATO aláadását eredményezné. Tekintettel a NATO-ban meglévő integrációs szintekre, az önállóságra való törekvés valószínűleg erőforrásokat vonna el az amerikai szövetségesek fegyveres erőinek és védelmi rendszereinek azon részeitől, amelyek szinergiákat teremtenek vagy kiegészítik az amerikai katonai kiadásokat.⁴

Az amerikai katonai és polgári vezetők korántsem az egyetlenek, akik abban reménykednek, hogy visszatérhetnek a Trump előtti *status quo ante-hoz*. Európai kollégáik is csak túlzottan vágynak (és már régóta vágynak) arra, hogy visszatérjenek valamilyen ilyen "normalitáshoz". Az európai katonai és polgári nemzetközi biztonsági intézményrendszer tagjai ezért buzgón viszonyozták amerikai kollégáik biztosítékait, nem utolsósorban azért, mert az európai politikai vezetők nem mutattak érdeklődést az európai és nemzetközi biztonsági forgatókönyvek komoly megvitatása iránt egy tényleges amerikai NATO-kivonulás esetén.

A transzatlanti biztonsági együttműködés gyors helyreállításának kilátásait ráadásul nagyban javítja az a tény, hogy a NATO-t ért közvetlen károk inkább retorikaiak és látszólagosak voltak, mint valóságosak. Retorikájával ellentétben a Trump-kormányzat valójában inkább növelte, mintsem csökkentette a NATO-val kapcsolatos kiadásokat és kötelezettségvállalásokat (pl. Hamilton 2020), ami a jelek szerint nem véletlen. "A kemény hatalom portfóliójában", írta Barry Posen, "a Trump-kormányzat politikája, ha valaminek, akkor ambiciózusabbnak tűnik, mint Barack Obama politikája" (2018:20) - bár vitathatóan még mindig alig tart lépést az új kihívásokkal (Heisbourg 2020).

Az első néhány hónapon túl azonban az a remény, hogy a transzatlanti biztonsági együttműködés egyszerűen visszatérhet a *Trump előtti status quo ante állapothoz*, illúziónak bizonyulhat. Az biztos, hogy segíthet, hogy az amerikai kormány a következő négy évben

4 Általánosságban aggódtak az olyan retorika miatt is, amely azt sugallhatja, hogy az amerikai szövetségi kötelezettségvállalások attól függnének, hogy "megfelelő-e az ár".

években már nem fogja megváltoztatni a külpolitikát egy tweet. A transzatlanti "biztonsági közösségnek" (Deutsch 1957; Adler és Barnett 1998) azonban többre van szüksége, mint négyéves időhorizontra: Mire jó az Európában állomásozó amerikai csapatok számának fenntartása vagy akár bővítése és a közös hadgyakorlatokra fordított amerikai kiadások növelése, ha nem világos, hogy az amerikai szövetségi kötelezettségvállalások a következő választások után is fennmaradnak-e?

A Trump-kormányzat első hónapjaiban az európai politikai vezetők - miniszterelnökök, külügyminiszterek, védelmi miniszterek, politikai kinevezettek és régóta hivatalban lévő, szinte minden vezetői rangú köztisztviselők Kelet- és Nyugat-Európából egyaránt - lelkesen fogadták és elfogadták az amerikai katonai vezetők és magas rangú köztisztviselők személyes biztosítékait arról, hogy az Egyesült Államok NATO-kötelezettségei változatlanok maradnak. Ezek a biztosítékok többnyire meggyőző személyes történetekből álltak, amelyek az intézmények és a bizalom kiépítésébe fektetett évekről, gyakran évtizedekről szóltak, és nem csak szavakból, hanem tettekből. Ezek a történetek ugyanolyan meggyőzőek voltak, mint amilyen egyenes, megbízható és elkötelezett amerikai tisztviselők és köztisztviselők voltak, akik ezeket elmondták - és sok esetben jól ismerték európai kollégáikat nemcsak szakmai munkakapcsolataik, hanem személyes barátságaik évtizedeiből is. Nem mintha valaha is bármi mást tettek volna, mint keményen alkudoztak volna a jogos amerikai nemzeti érdekek érdekében, de ahogyan számos alkalommal emlékeztették európai tárgyalópartnereiket, mindegyikük hosszú, bizonyítottan elkötelezett volt a jól ismert közös értékek és a közös érdekek iránt.

Bármennyire is meggyőzőek voltak ezek a személyes biztosítékok - és tucatjával hallottam őket, különösen 2017-ben és 2018-ban -, mindig nyugtalanítottak. Donald Trump kezdettől fogva megpróbálta az amerikai kormányt és a fegyveres erőket az állam intézményeiből (az amerikai alkotmányhoz és az elnökhöz/főparancsnokhoz mint alkotmányosan meghatározott pozícióhoz való hűséggel, függetlenül attól, hogy ki tölti be adott pillanatban ezt a tisztséget) személyes hűségen alapuló intézményekké alakítani. Mégis, bármennyire is próbálkozott, ez többnyire nem működött. A Trump és az 1920-as és 1930-as évek Európájának egyes fasiszta vezetői közötti párhuzamokkal kapcsolatos aggodalmaktól függetlenül az Egyesült Államok kormánya Trump elnöksége alatt túlnyomórészt az alkotmányos tekintély és a jogállamiság, nem pedig a személyes hűség alapján működött. Az alkotmányhoz és a jogállamisághoz való ragaszkodás hátulütője az, hogy óriási hatalmat adnak annak a kezébe, aki az elnök és a főparancsnok - és végső soron semmilyen hatalmat az alatta állók kezébe, hacsak az elnök nem támogatja őket. Ennek megfelelően az amerikai katonai és polgári vezetőknek, amikor erre kényszerítették őket, be kellett ismerniük, hogy nem igazán tudnak olyan biztonsági garanciákat nyújtani az amerikai szövetségeseknek, amelyeket Trump nem tudna másnap reggel napfelkelte előtt egyetlen tweetjével eltörölni. Biden elnökként felülről próbálja (újra) biztosítani az amerikai szövetségeseket. De sokkal nagyobb mértékben, mint a 2016-os választások előtt, most már mindenki tisztában van azzal, hogy a 2024-es választás napja ismét csak szavakra redukálhatja ezeket a biztosítékokat.

Ami még rosszabb, a transzatlanti együttműködés támogatási struktúrája megtizedelődött.

és évekig fog tartani az újjáépítés. A Trump-kormányzat első napjaiban tett személyes biztosítékok végeredménye végül is ez volt: Bízbanak bennem; tudják, hogy megbízhatnak bennem; és nem megyek sehová. Micsoda különbséget jelenthet néhány év:

H. R. McMaster (Trump második nemzetbiztonsági tanácsadója), John Kelly (Trump első belbiztonsági minisztere, majd a Fehér Ház kabinetfőnöke) és James Mattis (védelmi minisztere) mindannyian távoztak 2018 vége előtt (Bergen 2019). És ők csak a jéghegy csúcsa voltak. Az egész amerikai kormányzatban, valamint a fegyveres erőkből mind a köztisztviselők, mind a katonai személyiségek megdöbbenő fogyásának lehettünk tanúi, akiknek a saját területükön kiemelkedő teljesítményük volt, és hosszú személyes múltjuk a kölcsönös tiszteleten és bizalmon alapuló hatékony nemzetközi és kormányközi együttműködésben (Osnoš 2018; Packer 2020). Bár néhányan közülük visszatérhetnek a közszolgálatba, évekre fog telni, amíg teljesen újjáépül a szövetségi kormány hivatásos közszolgálatának vezetői sora, és amíg jó, bizalomteljes kapcsolatokat tudnak kialakítani külföldi kollégáikkal.

A hosszabb távú kilátások még bizonytalanabbak. A nemzetközi kapcsolatok tudományának "realista" hagyományát követő transzatlantiak azzal a várakozással vigasztalódhatnak, hogy a közös érdekek és a közös (régi és új) fenyegetések felismerése az amerikaiakat és az európaiakat a további szoros együttműködés felé fogja terelni. Ám ha van valami, amit Trump megtanított nekünk, az az, hogy mennyire törekenyek az együttműködési kapcsolatok, ha azok csak "tranzakciós jellegűek". A pusztán instrumentális "hajlandósági koalíciók", amelyek csak pillanatnyilag közös érdekekre épülnek, ahelyett, hogy a közös értékek és a közös célok érzése is alátámasztaná őket, rövid távúak. Nem jelentenek szilárd alapot a hosszabb távú stratégiák és beruházások számára.

Biden elnök úr "demokráciák globális csúcstalálkozója" vonatkozó javaslatának európai felkarolása (ha lesz belőle valami) segíthet a közös értékek érzésének helyreállításában. A javaslat különösen akkor tűnik ígéretesnek, ha nem csak egy egyszeri eseményt eredményez (anélkül, hogy visszatérnének ahhoz a "hibridhez", hogy "az Egyesült Államok képerre akarjuk átformálni a világot"; lásd Krasner 2020:55 figyelmeztetéseit).

Ugyanígy szükség van az Egyesült Államok politikai spektrumának széles körű felkarolására is - ami korántsem biztos. A 2020-as amerikai választások semmiképpen sem jelentették Trump kül- és belpolitikájának teljes elutasítását. Bizonyára a rá szavazók jelentős része nem támogatta az autokraták iránti vonzalmát, sem azt, hogy Amerika régi barátaival és szövetségeseivel veszekedjen (bár lásd Graham és Svobik 2020). Mégis, az újráválasztási törekvéseinek majdnem kudarca miatt nagyon valószínű, hogy a 2024-es és az azt követő republikánus elnökjelöltek - még ha nem is Trumpnak hívják őket - Trump izmos izolacionizmusának valamelyik változatát fogják magukévá tenni, amely az egyoldalúságra való hajlamot csak szükség esetén kombinálja instrumentális-tranzakciós együttműködéssel.

Az, hogy a republikánus párt hogyan pozicionálja magát Trump *után*, más okokból is kritikus lesz. Tekintettel arra, hogy az amerikai katonai vezetők hagyományosan nagyon messzire mennek, hogy a nyilvánosság előtt, még nyugdíjas korukban is távol tartsák magukat a pártpolitikától, megdöbbenő volt látni, ahogyan szó szerint több száz nyugdíjas magas rangú katonai személyiség figyelmeztet Trump újráválasztása ellen (és kisebb számban Trumpot támogatva). Ez a hagyományokkal való szakítási hajlandóság Trump kiszámíthatatlan és

destruktív viselkedése miatt indokoltnak tűnhet; őszintébbnek vagy legalábbis sokkal kevésbé önzőnek tűnhet, mint a rendőrszakszervezetek gyakran durva kifejezései, amelyek Trump támogatását fejezik ki az ő miatt

szimpátia a rendőri brutalitással szemben. De mindkettő a polgári politikai vezetés kudarcát jelzi. Mélységesen aggasztó lenne, ha Trump a NATO és más amerikai szövetségek - és általánosabban a nemzetközi együttműködés és intézmények - amerikai támogatását tartósan "átpolitizálta", miután évtizedekig nagyrészt kétpárti támogatásban részesült. Ha ez igazodik a hazai pártpolitikai megosztottsághoz (és megerősíti azt), akkor Putyin valóban megnyerte a 2020-as amerikai választásokat: Amerika többé nem lenne megbízható partner a jelenlegi választási cikluson túli közös erőfeszítésekhez.

Ez nagy jelentőséggel bír a nemzetközi biztonsági együttműködés szempontjából a NATO földrajzi határain túl. Franciaország és az Egyesült Királyság még mindig rendelkezik *némi* globális jelenléttel. Néhány más európai ország is képes arra, hogy nem csupán szimbolikusan hozzájáruljon a békefenntartó missziókhoz. De az nem reális (drámai fejlemények hiányában a közeljövőben), hogy az európai hadseregek a transzatlanti szférán kívül is érdemben hozzájáruljanak a nemzetközi biztonsághoz.

A katonai biztonságra fordított európai kiadások jelentős növelése szintén óriási pazarlás lenne, ha nem kísérnék szélesebb körű reformok. És minden ilyen lépésnél gondosan mérlegelni kell az európai hozzájárulások növelésének alternatív módjait a nemzetközi biztonsághoz. Az európai katonai kiadások az amerikai katonai kiadásokhoz képest (amelyek maguk is aligha a hatékonyság jelképei) megdöbbenően kevés operatív kapacitást eredményeznek. Az európai kormányoknak saját érdekükben továbbra is meg kell próbálniuk kezelni a legsúlyosabb hatékonysági hiányosságokat. Globális léptékben azonban bizonyára ésszerűbb lenne tudatosan elfogadni az Egyesült Államokkal régóta fennálló, hallgatólagos munkamegosztást, ahol az európai kormányok több külföldi segélyt nyújtanak, és számos diplomáciai, fejlesztési és egyéb erőfeszítést tesznek a nemzetközi biztonság nem katonai eszközökkel történő előmozdítása érdekében. Egy ilyen munkamegosztás azonban sokkal nehezebb lesz, ha továbbra is az Egyesült Államoktól független katonai képességek szükségessége marad az elsődleges szempont.

A transzatlanti gazdasági együttműködés helyreállítása és megerősítése

A transzatlanti gazdasági kapcsolatok is szenvedtek Trump alatt - nagyrészt a zéróösszegű világnézetének eredményeként, amely szerint az amerikai gazdasági érdekek csakis más kárára (és fordítva) érvényesülhetnek. Ennek a nézetnek ellentmondanak a transzatlanti kereskedelem, a beruházások stb. évtizedes tapasztalatai. A gazdasági nyitottság bizonyíthatóan jobb helyzetbe hozta mind az Egyesült Államokat, mind gazdasági partnereit, annak ellenére, hogy az előnyök nagyon egyenlőtlenül oszlanak meg az Egyesült Államokon *belül* (és számos - de nem minden - más országban). Ha azonban valaki abból a meggyőződésből indul ki, hogy minden nyereség másnak a vesztesége, akkor az, hogy megfigyeli, hogy az üzleti vagy kereskedelmi partnereinek jól megy, arra enged következtetni, hogy a jelenlegi megállapodások hátrányosan hatnak a saját jólétére.

A mindig is merkantilista Trump évekig elítélte az USA kereskedelmi deficitjét, és azt állította, hogy az a "tisztességtelen" és alapvetően "hibás" kereskedelmi megállapodásoknak köszönhető.

korábbi amerikai kormányok kidolgoztak, megtárgyaltak és aláírtak. Ennek megfelelően Trump már elnöksége korai szakaszában nekilátott a nemzetközi kereskedelem és általánosabban a globális gazdasági kormányzás intézményi támogatási struktúrájának lebontásához, amelynek kiépítésére az amerikai kormányok évtizedeken át széles körű kétpárti támogatással dolgoztak (Büthe 2017: 302-312; Fröhlich 2021; Hahn 2021). Visszalépett az átfogó transzatlanti és transz-csendes-óceáni kereskedelmi és beruházási megállapodásokról szóló tárgyalások előrehaladott szakaszából, amelyek - bár bizonyára számos tekintetben tökéletlenek voltak - azt ígérték, hogy az amerikai munkaügyi és környezetvédelmi normákat a kereskedelem alapelveiként rögzítik az északi félteke nagy részén, Kínán kívül. Azzal is fenyegetőzött, hogy kilép az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Megállapodásból (NAFTA) és számos más amerikai preferenciális kereskedelmi megállapodásból, hacsak az amerikai kereskedelmi partnerek nem hajlandók a Trump feltételei szerint újratárgyalni a megállapodásokat (ez a taktika többnyire sikertelen volt).

Trump ráadásul vámokkal fenyegetőzött, visszavonta ezeket a fenyegetéseket, újra kiállította a fenyegetéseket, majd számos esetben ténylegesen váموkat vetett ki az amerikai importtermékek széles körére, amelyek többsége nyilvánvalóan megsértette - és szándékosan provokálta - a Kereskedelmi Világszervezetet és a nemzetközi kereskedelem nagyrészt az Egyesült Államok által kidolgozott szabályait. A WTO vitarendezési mechanizmusának (DSM) semlegesítése érdekében, amely kvázi bírósági végrehajtási mechanizmust biztosított az ilyen hatalommal való visszaélésekkel szemben (lásd Zangl 2008; Davis és Bermeo 2009), Trump megvétózta a WTO fellebbviteli testületének minden kinevezését és újbóli kinevezését is, és ezzel gyakorlatilag arra kényszerítette a DSM-et, hogy 2019 decemberében leálljon (Brewster 2018; Bown és Keynes 2020).

A helyzetet tovább rontja, hogy a Trump-kormányzat e különböző külgazdasági politikai változások bejelentése és megvalósítása gyakran kevés előzetes figyelmeztetés nélkül vagy egyáltalán nem történt meg - amit számos esetben több, nyaktörő sebességgel végrehajtott pályakorrekció követett. A nettó hatás a bizonytalanság és a politikai kockázatoság érzékelésének masszív növekedése volt minden, az Egyesült Államokkal kapcsolatos kereskedelem és befektetés tekintetében. Ez a megnövekedett bizonytalanság semlegesítette a transzatlanti gazdasági kapcsolatokban elért időnkénti valódi előrelépés gazdasági és politikai előnyeinek nagy részét.⁵

Sok külföldi üzleti partner számára - köztük számos, amerikai telephellyel és leányvállalattal rendelkező külföldi cég számára - az amerikai külgazdasági politika kiszámíthatóságának elvesztése végül is rosszabb volt, mint a vám költségei, amelyekhez esetleg valamilyen módon hozzáigazították volna a termelést és az árképzést. Amint azt az üzleti vezetők a Trump-kormányzat négy éve alatt számos alkalommal elpanaszolták, nem lehet racionális választ adni a kormány gazdaságpolitikájára, ha fogalmunk sincs, hogy mi lesz a politika a következő héten, azon kívül, hogy valószínűleg kiszámíthatatlanul más lesz. Hasonlóan ahhoz, ami a transzatlanti biztonsági kapcsolatok terén történt, a legfontosabb és legmaradandóbb károkat a gazdaság területén így a következők okozhatják

⁵ Amikor az Egyesült Államok és az EU 2020 augusztusában megállapodásra jutott az "első" (szűk) termékkörre vonatkozó vámok kölcsönös csökkentéséről (USTR; EU), a hírt az üzleti életben sokan szkeptikusan fogadták. Az előző három és fél év fényében sokan kételkedtek a megállapodás megbízhatóságában. Néhányan kifejezetten deklamációs politikának minősítették, hogy Trumpot jobban pozícionálják a választások előtt, ami nem vezetne semmi máshoz.

az Egyesült Államok mint stabil üzleti környezet hírnevének és a transzatlanti üzleti partnerek közötti bizalomnak okozott kárt.

Mit tehetnek az amerikaiak

Az új amerikai kormányzat és az amerikai politikai döntéshozók sokat tehetnek a transzatlanti gazdasági kapcsolatok újjáépítése érdekében. Ezek nagy része egyúttal az Egyesült Államok tekintélyét is növelni fogja világszerte.

Először is, az amerikaiaknak magabiztosan el kellene hagyniuk a világ zéróösszegű szemléletét, amely kizárólag a relatív nyereségekre összpontosít; ez szükségtelenül vezet ahhoz a trumpi ábrázoláshoz, amely a rendkívül virágzó Egyesült Államokat hanyatló nemzetként mutatja be. Ez a szemlélet ellentétes az amerikai köztársaságot megalapozó demokratikus meggyőződéssel, miszerint nem csak kellene, de valójában lehetséges *is*, hogy mindenki - egyszerre - a "boldogságra" törekedjen. A nemzetközi biztonság területén a relatív nyereségekre való összpontosítás hasznos lehet a nemzetközi rendszer bizonyos elemeinek megértéséhez (Milner 1992;

D. Baldwin 1993; Fearon 1998). Ezzel szemben a gazdasági elemzés alapjaként – nemzetközi vagy belföldi - képtelenség (Krugman 1993).

Az biztos, hogy az elosztási konfliktusok valóságosak, és az Egyesült Államokban a gazdasági lehetőségek csökkenésével sürgősen foglalkozni kell (Phillips 1991; Galbraith 1992; Bartels 2016; Schlozman, Verba és Brady 2012; Piketty 2014). De azt gondolni, hogy a társadalmi-gazdasági felemelkedés elérésének egyetlen módja az, hogy elveszed azt a szomszédodtól, alapvetően nem amerikai (Weber 2002 (1904/06); Hartz 1991). Az amerikai külpolitika zsenialitása volt a második világháború végén, hogy elutasította ezt a gondolkodást még a legyőzött tengelyhatalmakkal szemben is, amikor a győztes szövetségeseknek minden okuk megvolt arra, hogy bosszút álljanak. Az Egyesült Államok volt az, amely ehelyett az integrált gazdasági fellendülést szorgalmazta - elkerülve az első világháború utáni tapasztalatok megismétlődését (Keynes 1988 (1920)) -, abból a meggyőződésből kiindulva, hogy mindenki számára lehetséges, hogy jobban teljesítsen, és így inkább túllépjen a régóta fennálló, a relatív nyereségek által táplált konfliktusokon, mintsem megújítsa azokat (Ikenberry 2001; Judt 2005).

Joe Biden nem Ronald Reagan. De mivel ő maga is újra és újra legyőzte a sokféle nehézségeket, hogy végül győzedelmeskedjen, talán jó helyzetben van ahhoz, hogy emlékeztesse az amerikaiakat arra, hogy ha elméjükét és kitarításukat a megvalósításra fordítják, akkor minden okuk megvan arra, hogy optimisták legyenek a jövővel kapcsolatban, nem pedig arra, hogy a múlton nosztalgiázzanak.

Ezután az Egyesült Államok a transzatlanti kapcsolatokat úgy tudja előmozdítani, hogy megerősíti elkötelezettségét a szabályokon alapuló nemzetközi kereskedelmi rendszer és a stabilitást növelő nemzetközi intézmények mellett. A Biden-Harris-kormányzat, a maga multilateralista ösztöneivel, talán már most is hajlamos erre. Fontos azonban - sőt, döntő fontosságú -, hogy ez a megerősítés ne csak a pillanatnyi amerikai kormány politikája legyen, amelyet egy késő péntek délután csendben bejelentettek. Ennek kétpárti és meggyőződéssel bejelentett nyilatkozatnak kell lennie. Egy ilyen megerősítés természetesen *nem* olyasmi

lenne, amit a Kongresszusnak és a kormánynak Amerika gazdasági partnereinek tett szívességgként kellene elfogadnia. Sokkal inkább egy olyan nemzetközi rendszer amerikai felkarolása, amelyet a

a nyers hatalom helyett a szabályok alkalmazása nagyon is az Egyesült Államok felvilágosult önérdeke lenne (és ezt hangsúlyozottan úgy is kellene feltüntetni). Persze, lesznek konfliktusok, többek között a szövetségesekkel és barátokkal is, hogy szükség lehet-e néhány ilyen szabály kiigazítására annak érdekében, hogy mindenki számára gazdasági lehetőségeket biztosítsanak, de az elvet nem szabadna megkérdőjelezni. Amerika felvilágosult önérédekének követése magában foglalja az európai integráció támogatásának újraélesztését. Ebben a tekintetben kulcsfontosságú lenne, ha ragaszkodnánk ahhoz, hogy Nagy-Britannia, miután úgy döntött, hogy kilép az EU-ból, ne hozza újra gazdasági és politikai megosztottságot az ír szigetre. Az amerikai érdekek felvilágosult megértéséhez bizonyára hozzátartozik az is, hogy újra elkötelezzük magunkat a globális gazdasági kormányzás különböző intézményei mellett, vagy akár vezető szerepet vállaljunk azokban, amelyek közül sok elsorvadt a négy éve tartó amerikai elhanyagolás vagy egyenesen ellenséges magatartás során. Ahhoz, hogy ez megtörténjen, az a z, hogy széles, kétpárti koalíciót hozzanak létre a gazdasági nyitottság és a szabályokon alapuló globális kormányzás támogatására, az amerikaiaknak még egy dolgot meg kell tenniük, és ez nehezebb lesz, mint a többi: meg kell próbálniuk meggyógyítani a mély belső megosztottságot, amely az ország szétszakadásával fenyeget - és amely meglehetősen megerősödött... mint a 2020-as választásokig.

Vannak arra utaló jelek, hogy ha csak a választási politikát nézzük, az túlzó képet ad arról, hogy mennyire megosztottak az amerikai szavazók. A szavazási javaslatok formájában a választók elé terjesztett konkrét politikai kérdésekben (pl. a kis mennyiségű kábítószer birtoklásának dekriminalizálása és az orvosi marihuána legalizálása) egyértelmű és jelentős többség támogatta a politikai változásokat. A támogatás szintje pedig hasonló volt a többségi republikánus "vörös" államokban, a többségi demokrata "kék" államokban, sőt még az egyenletesen megosztott "lila" államokban is (Allen 2020). Mégis, sok tekintetben a polarizáció valós. A jobboldali/Fox és a baloldali/CNN/MSNBC médiabuborékok nagyrészt különálló "valósága" által megerősítve, a társadalom mély megosztottságát tükrözi, nem csak az erősen politikáló párttagok vagy a politikai elit között. A megosztottság ráadásul a külgazdasági politikával kapcsolatos valódi nézetkülönbségeket tükrözi.

Az elmúlt 40 évben az amerikai gazdaság sokkal jobban integrálódott a világgazdaságba. Az amerikai gazdasági globalizáció részben a liberális kereskedelempolitika és általánosabban az amerikai külgazdasági politika tudatos eredménye. De számos más fejleménynek is köszönhető, például a szállítási költségek jelentős csökkenésének (Hummels 2007; Levinson 2006), az információs és kommunikációs technológiák változásainak (R. Baldwin 2016) és a folyamatban lévő digitális forradalomnak (Zysman és Newman 2006). Mivel ezek a fejlemények a gazdasági globalizáció hiányában is gazdasági zavarokat és zavarokat hoztak volna, nehéz pontosan megállapítani, hogy az amerikai gazdaságban bekövetkezett egybeeső változások milyen mértékben tulajdoníthatók közvetlenül a külgazdasági politikának (Autor, Dorn és Hanson 2013; Bloom et al. 2019). Az azonban egyértelmű, hogy ezek a változások erodálták a gazdasági nyitottság egykor szinte általános támogatottságát.

A kereskedelmi közgazdászok várakozásaival összhangban az Egyesült Államok növekvő gazdasági globalizációját évtizedek óta jelentős gazdasági növekedés kíséri. A nyereség túlnyomó többsége azonban az amerikai jövedelemeloszlás felső határához közel állókhöz került, különösen a felső 1%-hoz, sőt a felső 0,1%-hoz és a felső 0,1%-hoz.

top-0,01% (Piketti és Saez 2006; Alvaredo et al 2013; Milanovic 2016). Úgy tűnik továbbá, hogy a politika és a szakpolitika kulcsfontosságú tényezője annak, hogy milyen mértékben alakulnak ki ilyen egyenlőtlen eredmények: a jövedelemnövekedés a demokrata, nem pedig a republikánus kormányok alatt volt egyenlőbb (Bartels 2016), és ahol léteztek olyan szakpolitikák, mint például az átképzési programok, amelyek segítettek azokat, akiknek a munkahelyét "kiszervezték" (Lang és Tavares 2018). De ezek a különbségek alig kerültek be a legtöbb amerikai választó tudatába, sőt, a politikai diskurzusba is alig kerültek be egy olyan szellemi légkörben, ahol a konzervatív és libertariánus agytrösztök az újraelosztást csúnya szóvá tették, ami azonnali "szocializmus" kiáltásokat vált ki. Az olyan kérdések, mint például az, hogy elég erős-e az amerikai szociális háló ahhoz, hogy politikailag fenntartsa a gazdasági globalizációt - vagy hogy elegendő-e (nem is beszélve az "igazságosról") ahhoz, hogy csak a tőketulajdonosokat kompenzálja a globalizációs veszteségekért -, hiányoztak és hiányoznak a politikai vitából.

A legtöbb amerikai nem látta, hogy a szabadkereskedelem vagy a gazdasági nyitottság más elemei előnyösek lennének számára. A jövedelmi spektrum alsó felében élő amerikaiak számára még a számos importált termék árának csökkenése (Carroll és Hur 2020) is csak kevésbé tudta ellensúlyozni a stagnáló, sőt gyakran csökkenő reálbéreket. Eközben számos termék és szolgáltatás oligopolisztikus piaci struktúrája óriási bérleti díjakat tesz lehetővé, amelyek alátámasztják a jövedelemspektrum felső végéhez tartozók számára oly kedvező, rendkívül egyenlőtlen jövedelemeloszlást (Crawford 2013; Wu 2018). Az amerikai gazdaságban szerzett évtizedes mindennapi tapasztalatok így táplálják Trump populista narratívájának vonzerejét, miszerint az elitek "megbundázták" a "rendszer" az emberek érdekei ellenében (és az amerikai választók közül a támogatóit nyilvánvalóan kevésbé érdekli, hogy Trump személyesen gyakran tartozott ezen elit haszonélvezői közé).

Az az érzés, hogy nincs tétje a status quo-ban, alátámasztja azt az örömet, amit sok Trump támogatója érzett, amikor látta, hogy megszegi a "megfelelő" viselkedés normáit és lebontja a "megfelelő" viselkedés normáit.

Amerikai és nemzetközi intézmények. Valódi változás nélkül ezek a Trump-támogatók továbbra is támogatni fogják a "trumpizmust" - még magának Trumpnak a hiányában is, és még akkor is, ha felismerik, hogy ez a destruktivitás valójában nem teszi őket jobbá. Valójában Trump politikája egyértelműen sok Trump-támogatónak ártott, például a középnyugati farmereknek, akik elvesztették kínai exportpiacaik nagy részét a Trump által indított kereskedelmi háborúban, anélkül, hogy valódi stratégiája lett volna annak megnyerésére.

Az ilyen viselkedésben vagy politikában természetesen semmi "konzervatív" nincs. És ahogyan azt a republikánusok is bizonyára felismerik, egy többes választási rendszerű ("first-past-the-post") demokráciában, és ebből következően ténylegesen kétpártrendszerben, mint amilyen az Egyesült Államok, ha a két párt egyike rendszerellenes párttá válik, az vagy a párt, vagy a demokrácia bukásához kell, hogy vezessen. A 2020-as választásokon azonban a trumpizmus teljes körű felkarolása "működött", hogy a republikánusok továbbra is ellenőrzésük alatt tarthassák számos állami törvényhozást, és minimalizálják a veszteségeket, sőt,

szerény nyereséget is lehetővé tettek a Kongresszusban. A trumpizmus amerikai választók általi elutasítása, amelyben sok hagyományos republikánus reménykedett, a 2020-as választásokon nyilvánvalóan nem következett be. A republikánusoknak tehát erős választási ösztönzőjük van arra, hogy Trump után is folytassák a trumpizmus felkarolását. Ne várjuk, hogy a republikánusok elfordulnak

Trumpizmus, amíg az amerikai választók nem állnak készen arra, hogy egy másfajta politikát fogadjanak el, és ténylegesen egy másfajta politikára szavazzanak.

Ahhoz tehát, hogy széles körű koalíciót építsen ki egy másfajta politika mellett, a Biden-kormányzatnak olyan alternatívát kell kínálnia az amerikai választók nagyobb többségének, amely magában foglalja - azok számára, akik a marginalizáltság és a jogfosztottság érzése miatt fordultak Trumphoz - annak kilátását, hogy az Egyesült Államok megújított világgazdasági szerepvállalásából hasznot húzhat.

Mit tehetnek az európaiak

Az európaiak nem sokat tehetnek közvetlenül azért, hogy segítsenek az Egyesült Államoknak leküzdeni belső megosztottságát. Minden olyan politikai javaslat, amelyet az Egyesült Államok belügyeibe való "külföldi beavatkozásnak" tekintenek vagy könnyen "külföldi beavatkozásnak" címkéznek, nagy valószínűséggel kudarcra van ítélve. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Amerika európai partnereinek tétlenül kellene nézniük.

Németország különösen jól tenné, ha kezelné - azaz csökkentené - az Egyesült Államokkal szembeni krónikusan magas kereskedelmi egyensúlyhiányát. Ehhez nem kell hitelt adni a Trump és szélsőségesebb gazdaságpolitikai tanácsadói által terjesztett merkantilista vagy gazdasági nacionalista trópusoknak, például az "optimális vámelméletnek". A legtöbb ilyen elképzelést David Ricardo, Adam Smith és közgazdászok nemzedékei az azóta eltelt kétszáz évben határozottan megcáfolták (Bhagwati 1988, 2004; Büthe 2020). Ugyanakkor, amikor még a *Handelsblatt* újságírói is felismerik, hogy az uralkodó gazdasági modellek, amelyek az általuk szorgalmazott gazdaságpolitikák elosztási következményeit elvetik, gyakran kevesek érdekeit szolgálják a lakosság többi részének kárára (Häring és Douglas 2012), akkor ezt bizonyára a kormányok is felismerik. A régi ortodoxiához való ragaszkodás, miszerint a kereskedelmi hiánynak semmi köze a belpolitikai prioritásokhoz, bármennyire is kényelmesnek tűnik ez az érv, nem lesz elég - pontosan azért, mert ezeknek a politikáknak olyan (nemzetközi és belföldi) elosztási következményei vannak, amelyek politikailag fenntarthatatlanná teszik őket. Az évről évre nagyobb (sőt növekvő) többlet Németországot (és tágabb értelemben az EU-t) a "szabad" kereskedelem helyett az "irányított" kereskedelem amerikai híveinek kényelmes bűnbakjává teszi. Ha proaktívan foglalkozunk ezzel a problémával, könnyebb lesz újra létrehozni egy kétpárti koalíciót, amely támogatja a gazdasági nyitottságot az Egyesült Államokban. Szerencsére a COVID-19 világválság lehetőséget teremtett a változásra: A Corona utáni gazdasági fellendülésnek magában kell foglalnia a gazdasági növekedés hazai mozzanatrugóinak fenntartható fellendítését, amely a belső kereslet fellendítésével Németország kereskedelmi egyensúlyhiányát is csökkentenie kell az Egyesült Államokkal szemben. Ez pedig azt jelezné, hogy a német kormány komolyan gondolja az egyensúlyhiány csökkentését.

A második dolog, amit az európaiak közösen tehetnek a transzatlanti kapcsolatok megerősítése érdekében, hogy rendet tesznek saját európai házuk

táján, és újra csatlakoznak az EU-hoz. Nem az európai integráció további előrehaladására van szükség egy újabb uniós szerződés formájában, amely több formális hatáskört helyez át európai szintre. Európának inkább széles körű elkötelezettségre van szüksége az EU mint liberális közösség mellett.

a demokrácia, valamint egy valóban integrált gazdasági és politikai tér kialakítása (ez a kötelezettségvállalás a COVID-hez kapcsolódó, többnyire nemzeti intézkedések miatt is szenvedett, gyakran az uniós partnerek politikáival való összeegyeztethetőséget nem nagyon mérlegelve).

A nyugati demokratikus társadalmak egyik tanulsága a demokrácia 1920-as és 1930-as évekbeli összeomlásából a következő volt: A demokrácia alapelveinek erőteljes és proaktív védelmére van szükség ahhoz, hogy leküzdjék azt, amit Karl Popper *A nyitott társadalom és ellenségei* című könyvében a "tolerancia paradoxonának" nevezett.⁶ Ennek megfelelően az EU melletti megújult elkötelezettség egyik kulcseleme az európai integráció teljes mellszélességgel történő védelme kell, hogy legyen, felismerve, hogy az a II. világháború óta központi szerepet játszik az európai béke és jólét szempontjából. Egy ilyen védelemnek többet kell jelentenie, mint az európai integráció számos előnyének tudatos, racionális elismerését (bármilyen fontosak is ezek). Ha van egy lecke, amit Trump megtanított nekünk, az az, hogy a racionális önérdék megdöbbentően gyenge védelmet jelenthet a kulturális szimbolizmussal vagy érzelmekkel terhelt állításokkal szemben. Az EU iránti megújult elkötelezettséget ezért szenvedélyesen kell megfogalmazni. Az ilyen elkötelezettség magában foglalhat, sőt, tartalmaznia kell konstruktív kritikát is. Ugyanakkor a kormányoknak tartózkodniuk kell attól a politikailag kényelmes, de idővel önmagukat aláásó gyakorlattól, hogy az EU-t hibáztatják a szükséges, de népszerűtlen politikákért - miközben politikai babérokra törnek a nemzeti szintű népszerű intézkedésekért. Ez azt is magával kellene, hogy vonja maga után, hogy az EU-val kapcsolatos népszerű, de közelebről szemlélve nevetséges sztereotípiákról lemondjanak.

– amely körülbelül annyi embert foglalkoztat, mint egy közepes méretű európai vagy amerikai város közigazgatása (Moravcsik 2002) - mint egy nemzetek feletti bürokratikus leviatán, amely hamarosan átveszi az uralmat a világ felett.

Az európaiak erős, nyilvános elkötelezettsége az Európai Unió mellett számos okból hasznos a transzatlanti kapcsolatok szempontjából. Mindkét párt amerikai kormánya, valamint az amerikai kongresszus - függetlenül attól, hogy éppen ki volt többségben - rendíthetetlenül támogatta az európai integrációt, kivéve azokat a röpké pillanatokat, amikor attól féltek, hogy kizárják őket az "erőd Európából" (Conybeare 1993; Wolf 1994; Hanson 1998; Dür 2010; 2011). Ebből a szempontból Trump nem csak az Egyesült Államok 70 éves külpolitikájának aberrációja; az európai integrációval szembeni ellenséges hozzáállása is nélkülözött mindenféle népi igényt vagy támogatást. Ennek ellenére az EU-ról szóló brit diskurzus "euoszkeptikus" peremei már régóta igen aránytalanul nagy mértékben alakítják az EU-val kapcsolatos népi attitűdök amerikai megítélését. A Brexit által felerősödve, az uralkodó euoszkeptícizmusnak ez a torz érzete azt a benyomást keltette az amerikaiakban (mind az elitben, mind a közvéleményben), hogy az egész európai projekt mélyen népszerűtlen - sokkal nagyobb mértékben, mint amennyire az valójában indokolt. Az európai integráció ilyen hamis benyomása, mintha megkérdőjeleződne, aggályokat vet fel a transzatlanti kapcsolatokba való politikai befektetés bölcsességével kapcsolatban. Ez még fontosabbá teszi az európaiak számára, hogy az EU melletti elköteleződéssel korrekciót nyújtsanak. És ahogyan ez stabilizálja

⁶A paradoxon szerint "a korlátlan toleranciának a tolerancia eltűnéséhez kell vezetnie" (Popper 1945: 1. kötet, 265n).

a transzatlanti kapcsolatok iránti amerikai elkötelezettséggel kapcsolatos elvárásoknak, amikor ez az elkötelezettség széleskörűen kétpárti, az európai integráció hozzájárulásának kifejezett elismerését lehetőség szerint a politikai spektrum minden részéből érkező politikai vezetőknek kellene kifejezniük.

Összefoglalva, egy erős, egységes EU jót tesz a transzatlanti kapcsolatoknak, míg egy megosztott EU rosszat. Az amerikai politikai vezetők természetesen időnként kellemetlenek találhatják, hogy egy erős EU-val kell tárgyalniuk. Az amerikaiak azonban általában azt szeretnék, ha *Európa* erős, egységes partner lenne, nem pedig egy csomó egymással civakodó kis és közepes méretű nemzetállam, amelyek marginális partnerek a nemzetközi biztonság és a globális kormányzás terén. Az amerikai politikai vezetők Trumpig szintén mindig is nagyon kívánatosnak tartották az európai közös piacot. Sokkal ígéretesebb, mint a különálló nemzetgazdaságok, mint a nemzetközi kereskedelem és befektetések forrása és célpontja - és végső soron mint a gazdasági növekedés forrása, amely gazdasági előnyökkel és pozitív "biztonsági externáliákkal" jár az Egyesült Államok számára (Gowa 1989).

A legfontosabb lépés, amit az EU és az Egyesült Államok vezetői közösen megtehetnek, az az újjáélesztés - vagy talán még jobb: új alapokra helyezve (újra)indítsák el a tárgyalásokat egy átfogó transzatlanti partnerségi megállapodásról. Ez segíthetne nekik a fent vázolt napirend nagy részének megvalósításában is.

Amikor Trump hivatalba lépett, egy ilyen megállapodásról - akkor még Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Partnerség (TTIP) néven - már messze előrehaladott tárgyalások folytak. Ezek azonban megrekedtek, nem utolsósorban a széleskörű beruházásvédelmi rendelkezésekkel szembeni heves népi ellenállás miatt (amelyeknek az erős hazai jogállamisággal rendelkező országok között szükségtelenek kellene lenniük, lásd Büthe és Milner 2009), a viszonylag gyenge munkaiügyi és fogyasztóvédelmi rendelkezések miatt, valamint a környezetvédelmi és éghajlati aggályok kezelésének elmulasztása miatt (Pinzler 2015; De Ville és Siles-Brügge 2015; Griffith, Steinberg és Zysman 2017). Trump korán kivonult a tárgyalásokból, összhangban a szabadkereskedelemmel, a nemzetközi intézményekkel és minden olyan kezdeményezéssel szembeni általános ellenségességével, amelyet az Obama-kormányzat indított el, vagy amely az Obama-kormányzathoz kapcsolódik.⁷

Egy új amerikai kormány, amely elkötelezett a munkavállalók problémáinak kezelése mellett,

a fogyasztók, a környezetvédelem és az éghajlatváltozás (valamint minden bizonnyal a vállalkozók, a cégek és a befektetők), akkor - amennyiben rendelkezik a szükséges támogatással ahhoz, hogy a Kongresszuson keresztül vigyen egy jelentős megállapodást - egyedülálló helyzetben lesz ahhoz, hogy közös álláspontot találjon az európaiakkal egy inkluzívabb partnerségi megállapodásról. Egy ilyen megállapodás előmozdításához azonban az EU és a tagállamok vezetőinek saját polgáraikat is be kell vonniuk a megállapodás megkötésébe az új kormány első évében, hogy azt a Kongresszus még jóval a 2022-es választások előtt ratifikálhassa. Ez egyedülálló lehetőség lehet arra, hogy az Egyesült Államok aktívabb éghajlat-változási politika mellett kötelezze el magát. Az eseményt

követően

⁷ Hivatalosan a tárgyalásokat a Trump-kormányzat először csak lassította, majd "leállította". Szigorúan véve a 2019. április 9-i 6052/19/EU tanácsi határozat (online a <www.consilium.europa.eu/media/39180/st06052-en19.pdf> oldalon) volt az, amely a TTIP-tárgyalásokat "elavultnak" nyilvánította - és engedélyezte a vámokról szóló különálló EU-USA tárgyalásokat, miután az amerikai fél részéről az elkötelezettség minden más kérdésben megszűnt.

a COVID, talán megkönnyíti a megállapodás elérését a "hallgassunk a tudományra" mantra, amelyet az európaiak szeretnek hangsúlyozni az amerikaiakkal szemben, bár otthon nem követik pontosan és következetesen (Wiener *et al.* 2010).⁸ A gazdasági növekedés várható fellendülése, még ha szerény is (Francois *et al.* 2013; Felbermayr *et al.* 2013a, 2013b), a COVID után minden bizonnyal még fontosabb lesz.

A transzatlanti kapcsolatok alulról felfelé történő helyreállítása? Kereskedelmi kapcsolatok, politikai reagálóképesség és transznacionális magánkapcsolatok

Még a Trump-kormányzat alatt is (bár talán Trump saját radarja alatt) folytatódott a transzatlanti kormányközi kapcsolatok széles skálája, az eszmecseréktől kezdve a közös kezdeményezéseken át az operatív ügyekben, például a bűnüldözés terén folytatott mélyreható együttműködésig. Ezek a gyakran informális hálózatok sokat ígérnek a transzatlanti kapcsolatok alulról felfelé történő helyreállítására. A technológiai kormányzás területén például számos transznacionális és tágabb értelemben vett transznacionális együttműködési vállalkozás van folyamatban. Ezek közé tartoznak a teljesen nem kormányzati közös kezdeményezések, például az EU- és az USA-központú agytrösztök által. A közös erőfeszítések révén sokkal hatékonyabban és eredményesebben kezelhető új kihívások - például a mesterséges intelligencia, az 5G, a kiterjesztett valóság, a tárgyak internete és a kapcsolódó adat- és kiberbiztonsági kérdések - pedig erős ösztönzést nyújtanak a különféle tematikus erőfeszítések folytatására.

Más szóval, a politikai vezetők és a köztisztviselők fogják alakítani a transzatlanti kapcsolatok körvonalait az elkövetkező években. A transzatlanti kapcsolatok virágzása azonban az egyéneken múlik majd - és nemcsak azokon, akik a kormányok nevében járnak el, hanem a magánszektorbeli cégek nevében, saját szakmájukban, civil társadalmi szervezetek tagjaként vagy egyszerűen csak magánszemélyként tevékenykedő egyéneken is. Szerencsére az eszmék, áruk és szolgáltatások transzatlanti cseréjének, valamint a transzatlanti személyes barátságoknak a fenntartása és bővítése iránti elkötelezettség sok szinten továbbra is erős - bár a kapcsolatokra nehezedő feszültségek tudatosítása, és így az ezek leküzdésére irányuló munka szükségessége gyakran egyoldalúnak tűnik. A kereskedelmi kapcsolatok számos szinten léteznek, és erős alapot biztosítanak a transzatlanti kapcsolatoknak "alulról". Az Egyesült Államok és az EU évtizedek óta a közvetlen külföldi befektetések (FDI) legfontosabb forrása egymás piacain.

Amióta az Egyesült Királyság az 1970-es években csatlakozott az EU-hoz, aránytalanul nagy arányban részesedett ezekből a befektetésekből - különösen az EU-ba irányuló amerikai közvetlen külföldi befektetésekből, mivel sok amerikai vállalat a nyelvi, kulturális és jogrendszeri hasonlóságok miatt különösen könnyű hozzáférési pontnak tekintette az Egyesült Királyságot. Mégis, még az EU 27 tagállamra csökkentett létszáma mellett is 2,4 billió dollárt tett ki az EU-ba irányuló amerikai közvetlen külföldi befektetések állománya 2019-ben,

^{8 A} társadalmi aggodalmakkal mindenképpen foglalkozni kell, mivel azok politikai szempontból "valóság", még ha tudományosan nem is érvényesek.

míg az Egyesült Államokba irányuló uniós közvetlen külföldi befektetések 2,0 billió dollárt tettek ki (USTR), így "az Egyesült Államok és az EU-27 továbbra is egymás legnagyobb közvetlen külföldi befektetések forrásai és célszorzói" (CRS). A magánszektorbeli cégek és magánszemélyek nagy számban érdekeltek egymás gazdasági jólétében és a baráti kapcsolatok fenntartásában még a feszültségek vagy érdekellentétek idején is.

A kétoldalú kereskedelem is jelentős marad, és legalább 2019 végéig ténylegesen tovább nőtt (bár bizonyára nem olyan mértékben, mint amennyire a Trump-kormányzat ismételt fenyegetései nélkül, amelyek szerint vámokat vet ki különböző európai termékekre, valamint a világgazdaság formális és informális intézményeinek aláásására tett kísérletek nélkül). Miközben az európai áruforgalmi többlet (amelyet csak részben ellensúlyoz a szolgáltatások kereskedelmében mutatkozó amerikai többlet) komoly aggodalomra ad okot a politikai vezetés számára, úgy tűnik, hogy ez nem gátolja a magángazdasági szereplőket egyik oldalon sem. Amennyiben Trump távozása a Fehér Házból megszüntette az amerikai külgazdasági politikával kapcsolatos kiszámíthatatlanság fő forrását, úgy tűnik, hogy ezek a kereskedelmi kapcsolatok valószínűleg tovább fognak növekedni. És dicséretükre legyen mondva, hogy az Atlanti-óceán mindkét oldalának üzletemberei magánbeszélgetésekben - és időnként még nyilvános megjegyzéseikben is - jelentős tudatosságot mutatnak abban, hogy a kereskedelmi kapcsolatok alapul szolgálhatnak és kell is szolgáljanak az erősebb transzatlanti kapcsolatok "alulról" történő előmozdításához.

Kevésbé ismert annak fontossága, hogy a transzatlanti kapcsolatok ilyen privát szószólói milyen fontos szerepet játszanak a kapcsolatépítésben, különösen az amerikai politika és társadalom felé. Mert nem minden rendben van. A következő anekdota számos kulcsfontosságú kihívást illusztrál. A német üzletemberek régóta vendégszeretőnek tartják az Egyesült Államokat. Ha valaki innovatív, jó termékkel rendelkező versenyképes áron, általában jó esélye volt arra, hogy érdeklődést keltsen az amerikai befektetők, B2B-vásárlók és végül a fogyasztók körében, nagyrészt nemzetiségétől függetlenül. A helyi piacra való betöréshez természetesen az Egyesült Államokban is szükség volt helyi ismeretekre és kapcsolatokra, de ezeket a kapcsolatokat általában meg lehetett találni, különösen a potenciális befektetők számára.

Az amerikai politikusok választóközvet-központúsága azt jelentette, hogy bárki, aki befektethet és munkahelyeket teremthet egy kongresszusi (vagy állami törvényhozási) körzetben, méltó volt arra, hogy meghallgassák. Azok pedig, akik valóban befektetnek és munkahelyeket teremtenek, jelentős támogatásban részesülhettek, függetlenül a törvényhozó pártállásától. Ezért komoly aggodalomra ad okot, hogy a republikánusok felkarolják Trump nacionalista "Amerika az első" programját, és hajlandók a helyi gazdasági érdekeket alárendelni a párhűségnek. 2019/20-ban például jelentős amerikai befektetésekkel rendelkező német vállalatok arról számoltak be, hogy már nem tudnak eljutni azon körzetek republikánus kongresszusi képviselőihez, ahol a befektetéseik összpontosulnak. Vagy arról, hogy a republikánus kongresszusi képviselő úgy tűnt, hogy a kerületéből származó "külföldi" vállalat nevében előterjesztett aggályok miatt már senkivel szemben sem kapnak fogást a végrehajtó hatalomban. Az ilyen tapasztalatok arra utalnak, hogy a

nem amerikai cégek üzleti klímája gyökeresen megváltozott - olyan módon, amely túlélheti Trump elnökségét, különösen a trumpizmus választási sikerét tekintve.

Ehhez kapcsolódóan a közvélemény-kutatások szerint szembetűnő eltérés van a transzatlanti kapcsolatok megítélése között az Egyesült Államokban (ahol egyértelmű többségben vannak

kiválónak vagy legalábbis jónak tartják) és az európaiak (akik közül sokan, különösen Németországban, rossznak és romlónak tartják).⁹ Trump elnökségének kezdetén az európaiak (beleértve a tömeges közvéleményt is) nagyrészt különbséget tettek egyrészt a kezdetektől fogva széles körben utált és a világbékére veszélyt jelentő Trump, másrészt az amerikaiak (akiket általában kedvelnek) és az Egyesült Államok (akiket még mindig többnyire furcsa rajongás és csodálat keverékével szemléltetnek) között. Az Európában széles körben elterjedt tudatosság, hogy Trump úgy nyerte el az elnökséget, hogy nem nyerte meg a népszavazást, hozzájárult a megkülönböztetés fenntartásához.¹⁰ Az amerikai politikai berendezkedés és a bíróságok képtelensége vagy nem hajlandósága arra, hogy fényes nappal megfégezzék Trump hazudozását, törvénytelségét és korrupcióját, azonban egyre nehezebbé tette az amerikai intézményeknek a demokrácia és a jogállamiság biztosítékaként szolgáló felsőbbrendű erejébe vetett bizalom fenntartását. A Trump és Franciaország, Németország, az Egyesült Királyság (Theresa May vezetése alatt), valamint több kisebb európai ország kormányfője közötti kapcsolatok megromlását jelző, széles körben jelentett (nem)diplomáciai levélváltások, tweetek és képek így a transzatlanti kapcsolatok egyre pesszimistább megítéléséhez vezettek általában véve. Feltűnő módon úgy tűnik, hogy mindez kevésbé jutott el az amerikai köztudatba. Ez azt sugallja, hogy a társadalmi-kulturális "globalizáció" évtizedei és a számos televíziós és rádiós élő közvetítéshez az interneten, hírportálokhoz stb. való könnyű transzatlanti hozzáférés ellenére még mindig erősen elkülönült világokban élünk, többek között a transzatlanti kapcsolatok tekintetében is.

Miközben a globalizáció néhány ilyen korlátozása társadalmilag, kulturálisan és politikailag bizonyára kívánatos, a Biden-kormányzat és az EU (vagy a tagállamok kormányai) jól tennék, ha megvizsgálnák, hogyan tudnák - közösen vagy külön-külön és széles körű társadalmi támogatással - elősegíteni a kölcsönös megértést, nemcsak kormányokon átívelő szinten, hanem a közvélemény körében is.

A hidegháború idején az Egyesült Államok kormánya jelentős összegeket fektetett be a "puha hatalomba" (Nye 1990; 2005). Nem csak az amerikai kulturális ikonok, mint a Coca-Cola, a blue jeans, a McDonalds és a hollywoodi filmek kereskedelmi célú globális elterjedésére támaszkodott, bármennyire is hatékonyak voltak ezek az ikonok az amerikai eszmék terjesztésében, valamint az "Amerikával" kapcsolatos rajongás és túlnyomórészt pozitív asszociációk kialakításában.

⁹Lásd például az amerikai-német kapcsolatokra vonatkozó párhuzamos kérdéseket, amelyeket az Egyesült Államokban a Pew Research Center, Németországban pedig a Körber Alapítvány 2018-as és 2019-es felméréseiben tettek fel.

¹⁰Megjegyzendő, hogy az Egyesült Államok belpolitikai vitáinak ilyen nagyfokú figyelme nem feltétlenül jó dolog, bár ezt talán túlságosan is meghatározza az amerikai demokrácia idealizálása (amelyet az egymást követő amerikai kormányok hosszú időn keresztül támogattak) és az európaiak azon tudatossága, hogy az amerikai politikai és szakpolitikai döntések gyakran komoly következményekkel járnak rájuk nézve. Az európaiak rutinszerűen sokkal többet tudnak az amerikai politikáról, mint a szomszédos európai országok politikai intézményei és szereplői. Sok európainak ezért határozott, gyakran igen pártos álláspontja van

Amerikai politikák és politikusok. Ezek az álláspontok inkább attól függenek, hogy kivel társulnak az amerikai belpolitikában, mint attól, hogy ezek a politikák személyesen vagy európaiként hogyan érintik őket. Emellett gyakran elavult sztereotípiákon alapulnak, nem pedig mélyreható jelenlegi ismereteken vagy megértésen (úgy tűnik, szinte minden művelt német amerikai szakértőnek tartja magát). A demokráciák közötti nemzetközi politikában sokkal jobb lenne, ha nagyobb mértékben tisztelnék más országok intézményeit és demokratikus döntéseit.

a világ számos országában. Az amerikai kormány tudatosan egészítette ki az amerikai kereskedelmi szereplők globális törekvéseit olyan stratégiákkal, amelyek célja az amerikai irodalom, művészet, kortárs társadalom és kultúra széles körű megismertetése volt. A hidegháborús Németországban ezeket az erőfeszítéseket az *Amerikahäuser* vagy (német társhozzájárulással) a Németország-Amerikai Intézetekben intézményesítették (Kreis 2013). Változatos, számos helyszínen folytatott, gyakran a helyi lakosságot is bevonó programtevékenységükről, valamint könyvtáiraikról, kiállításaiukról stb. általában úgy vélik, hogy rendkívül értékes hozzájárulást nyújtottak a negatív sztereotípiák eloszlatásához és az árnyaltabb (és gyakran kölcsönös) megértés elősegítéséhez. Emellett számos szakmai kapcsolatot és végül személyes barátságot is elősegítettek (pl. Koenig 1995; Hein- Kremer 1996).

Amikor az Egyesült Államok a hidegháború befejezése után egy kis "békeosztalékra" törekedett, a Külügyminisztériumhoz tartozó U.S. Information Agency (USIA) költségvetése, amely az ilyen "kulturális diplomáciát" finanszírozta, az első célpontok között volt azok számára, akik hosszú távú befektetések helyett itt és most akartak kifizetéseket elérni. Ennek következtében az amerikai kulturális diplomácia visszaszorult, számos intézetet bezártak - és ahol megmaradtak (a helyi hajlandóságnak köszönhetően, hogy nagyobb finanszírozást biztosítsanak), ott a közvetlen amerikai hozzájárulás és gyakran a programtevékenységek mértéke is csökkent. Talán itt az ideje a kulturális diplomáciai erőfeszítések (megfelelően aktualizált) fokozásának. Mi lenne jobb módja annak, hogy jelezzük a világnak, hogy a Trump utáni Egyesült Államok többről szól, mint a katonai hatalom és a durva kereskedelmi érdekek?

Az Európai Unió az elmúlt években - például a "Transzatlanti kutatások és viták" programon keresztül - kezdeti finanszírozást nyújtott a hasonló európai kulturális diplomáciai erőfeszítésekhez. Ez nagyrészt kiszervezi a csak kezdetlegesen intézményesített erőfeszítéseket, de úgy tűnik, hogy jelentős megtérülést ér el. Az ilyen erőfeszítéseket gyümölcsözően ki lehetne terjeszteni a nagyobb transzatlanti megértés elősegítése érdekében.

Az amerikai kormány a világ számos részén finanszírozta a hírműsorokat is. Propagandaként talán nem arattak nagy sikert - az Egyesült Államokról készült túl rózsás képek könnyen felismerhetőek voltak. A világ számos részén azonban megbízhatóan hiteles hírforrásként tűntek fel, különösen más országokról szóló tudósításokban. Azokban az országokban, ahol az emberek kevésbé bíztak a kormány által irányított hivatalos hírmédiában, ezek a hírműsorok jóindulatot és bizalmat keltek az Egyesült Államokban (Cull 2008).

Ma, amikor az amerikai média széles körben elérhető Európában, beleértve a magas színvonalú újságírás ikonjait, mint például az amerikai National Public Radio, nem az lenne a cél, hogy a hidegháború után több mint 30 évvel újra megteremtjük az amerikai Információs Ügynökség rádióműsorát. A funkcionálisan egyenértékű erőfeszítések azonban komolyan megfontolandóak lehetnek - esetleg közös amerikai-európai projektként. Egy ilyen projekt versenyre kelne az olyan "illiberális demokráciákban", mint az Orbán-féle Magyarország és Erdogan Törökország, a COVID-19 járvány ürügyén a média korlátozására irányuló törekvésekkel (pl. Pullicino 2020; Bakir 2020). Ez egy olyan interneten zajló

dezinformációs kampányok áradatával versenyezne, amelyet különböző módokon manipulálnak az autoriter kormányok, amelyek feltűnően ügyesnek bizonyultak abban, hogy

aláásva az információ "világméretű" szabad áramlásának ígéretét (Milner 2006; Keremoglu és Weidmann 2020). Ebben az összefüggésben a világ liberális demokráciái által közösen támogatott, megbízható (és kereskedelemtől mentes) transznacionális médiacsatorna éppen a megfelelő jelét adhatná a valósághű tájékoztatás iránti megújult elkötelezettségnek.

Óvatos optimizmus indokolt - valódi erőfeszítéssel

Most, hogy a COVID-19 - és a Trump-kormányzat erre adott alkalmatlan válasza, amely lerántotta a leplet az amerikai polgárok életének és jólétének gátlástalan semmibevételéről - újabb négy évet megtagadott Trumptól, hogy aláassa a nemzetközi intézményeket, számos lehetőség nyílik a transzatlanti szövetség újjáépítésére, sőt megerősítésére. Ebben sok ígéret rejlik. De ehhez valódi erőfeszítésekre lesz szükség, mindkét fél részéről, és a világválság számos kihívást csak súlyosabbá tett. Kritikus fontosságú lesz, hogy az erőfeszítések (és az érte járó elismerés) mindkét oldalon széles körű támogatást élvezzenek, és ne akadjanak el a pártosodás, a polarizáció vagy - különösen az Egyesült Államokban - a mély belső megosztottság miatt.

Idézett művek

Adler, Emanuel és Michael N. Barnett (szerk.). *Biztonsági közösségek*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Albright, Madeleine. *Fasizmus: A Warning*. New York: Harper Collins, 2018.

Allen, Danielle. "Nemzeti választásunk eredményei a megosztottság történetét mesélhetik el.

A szavazólapokon szereplő intézkedések másról árulkodnak." *Washington Post* 2020. november 5.

Alvaredo, Facundo, *et al.* "The Top 1 Percent in International and Historical Perspective" (A felső 1 százalék nemzetközi és történelmi perspektívában). *Journal of Economic Perspectives* 27.3 (2013 nyara): 3-20.

Szerző, David H., David Dorn, Gordon H. Hanson. "A Kína-szindróma: Az importverseny helyi munkaerő-piaci hatásai az Egyesült Államokban." *American Economic Review* 103.6 (2013. október): 2121-2168.

Autor, David H., *et al.* "Importing Political Polarization? A növekvő kereskedelmi kitettség választási következményei". *American Economic Review* 110.10 (2020. október): 3139-3183.

Bakir, Caner. "A török állam válasza az egzisztenciális COVID-19 válságra". *Politika és társadalom* 39.3 (2020): 424-441.

Baldwin, David A. (szerk.). *Neorealizmus és neoliberalizmus: The Contemporary Debate*.

New York: Columbia University Press, 1993.

Baldwin, Richard. *A nagy konvergencia: Információs technológia és az új globalizáció*. Cambridge: Harvard University Press, 2016.

Bartels, Larry M. *Egyenlőtlen demokrácia: Az új céhes korszak politikai gazdaságtana*. 2. kiadás. Princeton: Princeton University Press, 2016.

- Bergen, Peter. *Trump és tábornokai: The Cost of Chaos*. New York: Penguin, 2019.
- Bhagwati, Jagdish. *A globalizáció védelmében*. New York: Oxford University Press, 2004.
- . *Protekciónizmus*. Cambridge, MA: MIT Press, 1988.
- Biden, Joseph R., Jr. "Miért kell Amerikának újra vezetnie: Az amerikai külpolitika megmentése Trump után." *Foreign Affairs* 99.2 (2020. március/április): 64-72.
- Biscop, Sven. "Béke pénz nélkül, háború amerikaiak nélkül: Az európai stratégia kihívásai." *International Affairs* 89.5 (2013. szeptember): 1125-1142.
- Bloom, Nicholas, *et al.* "A kínai kereskedelem hatása az amerikai foglalkoztatásra: The Good, The Bad, and The Debatable (A jó, a rossz és a vitatható)". Kiadatlan kézirat, Stanford University *et al.*, 2019. július.
- Bown, Chad P. és Soumaya Keynes. "Miért lőtte le Trump a seriffeket: The End of WTO Dispute Settlement 1.0". *Peterson Institute for International Economics Working Paper* No. 20-24 (2020. március).
- Brewster, Rachel. "A Trump-kormányzat és a WTO jövője". *Yale Journal of International Law Online* 44 (2018): 6-15.
- Büthe, Tim. "Der Beitrag der Wissenschaft zu den internationalen Wirtschaftsbeziehungen nach der Corona-Krise". *TUM Forum Wissenschaft, Vernunft & Nachhaltigkeit: Denkanstöße für die Zeit nach Corona*. Ed. Michael Molls és Jörg Eberspächer. München: TUM Institute for Advanced Study, 2020: 202-205.
- . "Die transatlantischen Beziehungen unter der Präsidentschaft von Donald Trump". *Zeitschrift für Politik* 64.3 (2017. augusztus): 289-316.
- Büthe, Tim és Helen V. Milner. "Kétoldalú beruházási szerződések és közvetlen külföldi befektetések: A Political Analysis." *A szerződések hatása a közvetlen külföldi befektetésekre: Bilateral Investment Treaties, Double Taxation Treaties, and Investment Flows*. Ed. Karl P. Sauvant és Lisa E. Sachs. New York: Oxford University Press, 2009: 171-225.
- Carroll, Daniel R. és Sewon Hur. "A kereskedelemről származó heterogén jóléti nyereségekről és veszteségekről". *Journal of Monetary Economics* 109 (2020. január): 1-16.
- Conybeare, John A. C. "1992, a Közösség és a világ: Szabadkereskedelem vagy Európa erődítménye?" In *Az 1992-es projekt és az európai integráció jövője*. Ed. Dale L. Smith és James Lee Ray. London: Routledge, 1993: 143-163.
- CRS - Kongresszusi Kutatószolgálat. "Az USA és az EU közötti kereskedelmi és beruházási kapcsolatok: Magnitude and Scope." *CRS in Focus* (2020. február 18.)
- <<https://crsreports.congress.gov>> (utolsó hozzáférés: 2020. november 22.).
- Crawford, Susan P. 2013. *Foglyul ejtett közönség: The Telecoms Industry and Monopoly Power in the New Guilded Age*. New Haven: Yale University Press.
- Cull, Nicholas J. *A hidegháború és az Egyesült Államok Tájékoztatási Ügynöksége: American Propaganda and Public Diplomacy, 1945-1989*. New York: Cambridge University Press, 2008.

- Davis, Christina L. és Sarah B. Bermeo. "Who Files? A fejlődő országok részvétele a GATT/WTO bíraskodásban." *Journal of Politics* 71.3 (2009. július): 1033-1049.
- De Ville, Ferdi és Gabriel Siles-Brügge. *TTIP: Az igazság a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről*. Cambridge: Polity Press, 2015.
- Deutsch, Karl W. (szerk.). *Politikai közösség és az észak-atlanti térség: International Organization in the Light of Historical Experience*. Princeton: Princeton University Press, 1957.
- Dür, Andreas. "A nyitott ajtók Európájának erődítménye? Az EU egységes pénzügyi szolgáltatási piacának külső hatásai". *Journal of European Public Policy* 18.5 (2011): 619-635.
- . *Védelem az exportőrök számára: Hatalom és diszkrimináció a transzatlanti kereskedelmi kapcsolatokban, 1930-2010*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2010.
- EU - Európai Bizottság. "Az Egyesült Államok és az Európai Unió közös nyilatkozata a vámmegállapodásról". (Sajtóközlemény, 2020. augusztus 21.). <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_1512>
- Fearon, James D. "Alku, végrehajtás és nemzetközi együttműködés". *International Organization* 52.2 (1998 tavasz): 269-305.
- Feenstra, Robert C. (szerk.). *A nemzetközi kereskedelem hatása a bérekre*. Chicago: Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- Felbermayr, Gabriel, Benedikt Heid és Sybille Lehwald. *DieTransatlantische Handels- und Investitionspartnerschaft (THIP). Wem nutzt ein transatlantisches Freihandelsabkommen? Teil I: Makroökonomische Effekte*. Gütersloh: Bertelsmannstiftung, 2013(a).
- , Sebastian Benz, Lisandra Flach, Erdal Yalcin, Mario Larch és Finn Krüger. *Dimensionen und Auswirkungen eines Freihandelsabkommens zwischen der EU und den USA*. München: ifo Intézet, 2013(b).
- Francois, Joseph, et al. *Reducing Transatlantic Barriers to Trade and Investment: An Economic Assessment*. London: London: Centre for Economic Policy Research, 2013.
- Fröhlich, Stefan. "A transzatlanti kapcsolatok válaszüton: Hogyan kell Európának megbirkóznia a Trump-adminisztrációval?". *New Perspectives on Transatlantic Relations: Multidiszciplináris megközelítések*. Ed. Jürgen Gebhardt és Stefan Fröhlich. Heidelberg, Winter, 2020: 161-173.
- Galbraith, John Kenneth. *Az elégedettség kultúrája*. Boston: Houghton Mifflin Company, 1992.
- Gowa, Joanne. "Bipolaritás, multipolaritás és szabadkereskedelem". *American Political Science Review* 83.4 (1989. december): 1245-1256.
- Graham, Matthew H. és Milan W. Svobik. "Demokrácia Amerikában? Pártosodás, polarizáció és a demokrácia támogatásának stabilitása az Egyesült Államokban". *American Political Science Review* 114.2 (2020. május): 392-409.
- Griffith, Melissa K., Richard H. Steinberg és John Zysman. "A nagyhatalmi politikától a stratégiai vákuumig: a TPP és a TTIP eredete és következményei". *Business and Politics* 19.4 (2017. december): 573-592.

- Hamilton, Daniel S. "Whiplash: Donald Trump és a NATO". *S+F Sicherheit und Frieden* 38.2 (2020): 65-70.
- Hahn, Barbara. "The Disruption of Transatlantic Trade Relations Under the Trump Presidency" *New Perspectives on Transatlantic Relations: Multidiszciplináris megközelítések*. Ed. Jürgen Gebhardt és Stefan Fröhlich. Heidelberg, Winter, 2020: 95-110.
- Hanson, Brian. "Mi történt az Európa Erőddel? A külkereskedelmi politika liberalizációja az Európai Unióban." *International Organization* 52.1 (1998. tél): 55-85.
- Häring, Norbert és Niall Douglas. *Közgazdászok és a hatalom: Convenient Theories, Distorted Facts, Ample Rewards*. London, New York: Anthem Press, 2012.
- Hartz, Louis. *A liberális hagyomány Amerikában: Az amerikai politikai gondolkodás értelmezése a forradalom óta*. San Diego: San Diego: Harcourt Brace & Company, 1991.
- Hein-Kremer, Maritta. *Die amerikanische Kulturoffensive: Gründung und Entwicklung der amerikanischen Information-Centers in Westdeutschland und West-Berlin 1945-1955* (Beiträge zur Geschichte der Kulturpolitik 6). Köln: Böhlau, 1996.
- Heisbourg, François. "NATO 4.0: Az Atlanti Szövetség és Kína felemelkedése." *Survival* 62.2 (2020): 83-102.
- Howorth, Jolyon. "Stratégiai autonómia és EU-NATO együttműködés: fenyegetés vagy lehetőség a transzatlanti védelmi kapcsolatok számára?" *Journal of European Integration* 40.5 (2018): 523-537.
- Hummels, David. "Szállítási költségek és nemzetközi kereskedelem a globalizáció második korszakában". *Journal of Economic Perspectives* 21.3 (2007 nyara): 131-154.
- Ikenberry, G. John. *A győzelem után: Institutions, Strategic Restraint, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton: Princeton University Press, 2001.
- Judt, Tony. *A háború után: Európa története 1945 óta*. New York: Penguin Press, 2005.
- Keremoglu, Eda és Nils B. Weidmann. "Hogyan irányítják a diktátorok az internetet: A Review Essay." *Comparative Political Studies* 53.10-11 (2020. október-november): 1690-1703.
- Keynes, John Maynard. *A béke gazdasági következményei*. New York: Penguin Books, 1988 (1920).
- Koenig, Robert. *Amerika Haus 1945-1995: Az első 50 év*. Bonn: United States Information Service, 1995.
- Krasner, Stephen D. "Megtanulni együtt élni a despotákkal: A demokrácia előmozdításának korlátai." *Foreign Affairs* 99.2 (2020. március-április): 49-55.
- Kreis, Reinhild. "Amerikaházak." *Historisches Lexikon Bayerns*. 2013.
< www.historisches-lexikon-bayerns.de/Lexikon/Amerikahäuser >.

- Krugman, Paul R. "Mit kell tudniuk az egyetemi hallgatóknak a kereskedelemről?" *American Economic Review* 83.2 (1993. május): 23-26.
- , és Robert Z. Lawrence. "Kereskedelem, munkahelyek és bérek." *Scientific American* 270.4 (1994. április): 44-49.
- Kupchan, Charles A. *Izolacionizmus: A History of America's Efforts to Shield Itself from the World*. New York: Oxford University Press, 2020.
- Lang, Valentin F. és Marina Mendes Tavares. "A globalizációból származó nyereségek eloszlása". *IMF Working Paper* no. WP/18/54 (2018. március).
- Lawrence, Robert Z. *Blue-Collar Blues: A kereskedelem a felelős a növekvő amerikai jövedelmi egyenlőtlenségekért?* Washington: Washington: Institute for International Economics, 2008.
- Levinson, Mark. *A doboz: How the Shipping Container Made the World Smaller and the World Economy Bigger*. Princeton: Princeton University Press, 2006.
- Levitsky, Steven és Daniel Ziblatt. *Hogyan halnak meg a demokráciák*. New York: Crown Publishers, 2018.
- Milanovic, Branco. *Globális egyenlőtlenség: Új megközelítés a globalizáció korában*. Cambridge: Belknap Press, 2016.
- Milner, Helen V. "A digitális szakadék: A politikai intézmények szerepe a technológia terjesztésében." *Comparative Political Studies* 39.2 (2006. március): 176-199.
- . "A nemzetek közötti együttműködés nemzetközi elméletei: Erősségek és gyengeségek." *World Politics* 44.3 (1992. április): 466-496.
- Moravcsik, Andrew. "A 'demokratikus deficit' védelmében: Reassessing Legitimacy in the European Union (A legitimitás újraértékelése az Európai Unióban)". *Journal of Common Market Studies* 40.4 (2002. november): 603-624.
- Nye, Joseph S. *Soft Power: A siker eszközei a világpolitikában*. Boulder, CO: Public Affairs, 2005.
- . *Bound to Lead: Az amerikai hatalom változó természete*. New York: Basic Books, 1990.
- Osno, Evan. "Trump vs. a 'mély állam'" *New Yorker* 2018. május 21.
- Packer, George. "Az elnök megnyeri az amerikai intézmények elleni háborúját: Hogyan rombolja Trump a közszolgálatot és hogyan hajlítja a kormányt saját akarata szerint". *The Atlantic* 2020. április.
- Phillips, Kevin... *The Politics of Rich and Poor: Wealth and the American Electorate in the Reagan Aftermath*. New York: HarperCollins, 1991.
- Piketty, Thomas. *A tőke a huszonegyedik században*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2014.
- és Emmanuel Saez. "A felső jövedelmek alakulása: A Historical and International Perspective." *American Economic Review* 96.2 (2006. május): 200-205.
- Pinzler, Petra. *Der Unfreihandel: Die heimliche Herrschaft von Konzernen und Kanzleien*. Reinbek: Rohwolt, 2015.
- Popper, Karl R. *A nyílt társadalom és ellenségei*. London: London: Routledge, 1945.

- Posen, Barry R. "Az illiberális hegemónia felemelkedése: Trump meglepő nagystratégiája". *Foreign Affairs* 97.2 (2018. március-április): 20-27.
- Pullicino, Lourdes. "COVID-19: A hírmédiára gyakorolt hatás." Kiadatlan kézirat, 2020. <<https://ssrn.com/abstract=3640199>>.
- Schlozman, Kay Lehman, Sidney Verba és Henry E. Brady. *A mennyei kórus: Az egyenlőtlen politikai hang és az amerikai demokrácia megtört ígérete*. Princeton: Princeton University Press, 2012.
- Smith, Michael E. "Transzatlanti biztonsági kapcsolatok az európai biztonsági stratégia óta: milyen szerepet szánnak az EU-nak a stratégiai autonómiára való törekvésben?" *Journal of European Integration* 40.5 (2018): 605-620.
- USTR - Az Egyesült Államok Kereskedelmi Képviselőjének Hivatala. *Országok és régiók jelentés: Európai Unió*. 2020. <<https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>>.
- Weber, Max. *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Los Angeles: Roxbury Publishing Co., 2002 (1904-1906).
- Wiener, Jonathan B., et al., szerk. 2010. *Az elővigyázatosság valósága: A kockázati szabályozás összehasonlítása az Egyesült Államokban és Európában*. London: RFF Press for Earthscan.
- Wolf, Martin. *Az európai erőd ellenállhatatlan vonzereje*. Washington: American Enterprise Institute, 1994.
- Wu, Tim. *A nagyság átka: Antitröszt az új céhes korszakban*. New York: Penguin/Random House, 2018.
- Zangl, Bernhard. "A bíraskodás számít! A GATT és a WTO vitarendezésének összehasonlítása". *International Studies Quarterly* 52.4 (December 2008): 825-854.
- Zysman, John és Abraham L. Newman, szerk. *Mennyire volt forradalmi a digitális forradalom? Nemzeti válaszok, piaci átmenetek és globális technológia*. Palo Alto: Stanford University Press, 2006.